

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De testibus cogendis. Titulus XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

Iura super inhabilitate impetrantis, Rot. decis. 2. in princ. hoc tit. in nou. clem. iudices & ibi glos. in verb. repererint & Can. de offic. deleg. clem. vnic. & ibi post gloss. Can. de concess. prob. arg. 6. pastoralis §. nisi & §. fin. de caus. possess. & prop. Pan. in c. cum dilectus num. 3. de fid. instrum. Decimo si quis dedit interrogatoria pro examinatione testium partis aduersæ, habita publicatione, non impeditur dare articulos continentes id, quod interrogatoria, & super illis testes inducere, Put. decis. 251. lib. 2. Fel. in c. cum Ioannes sub num. 34. vers. nisi diceretur de fid. instrum. quia d. c. fraternitatis tantum habet locum in capitulis. Undecimo in criminalibus non obstat publicatio productioni testium ad defensionem rei tuper iisdem, & contrarijs articulis: Lvnus §. cognit. verum ff. de quæst. Myns. obser. 13. cent. 5. Secus si producuntur contra ipsum reum & ad offensionem, Salic. in l. fin. nu. 10. C. de quæst. Mars. in l. 1. §. si quis ultro num. 4. 5. & 6. ff. eod. Duodecimo in omni causa in qua vertitur periculum animæ, c. series & ibi gloss. fin. in fine hoc tit. & ibi Can. c. inrauit & ibi Pan. num. 6. & Can. de prob. Fel. in c. lator num. 3. de rei iud. quia periculum animarum præponderat suspitioni subornationis testium. Decimo tertio possunt produci testes, ad coadiuuationem instrumenti post publicationem testium producti, Franc. Aret. in l. certi conditio §. quoniam num. 18. ff. si cert. pet. ad recognitionem sigillorum, & notariorū, instrumentorum post publicationem productorum, Rot. decis. 3. de prob. in antiquior. Rot. decis. 2. in fine hoc tit. in nou. c. 2. & ibi gl. in verb. quinque & Can. c. tua de cleric. peregr. l. Lucius & ibi Bart. de fide instrum. Bart. in l. ad testium ff. de testam. Can. in c. post cessionem de probat. Et nota quod sententia lata, omitta publicatione, non est ipso iure nulla, nisi ex Stylo Romanæ, quando publicatio fuit petita, Fel. in c. 1. & A. n. 1. & seqq. de rei iudicat. Item excludunt

productionem & testium renunciatio facta etiam si renunciatus nondum didicit testificata, Panor. in c. constitutus el. 1. numer. 4. hoc tit. conclusio in causa, c. cum dilectus & ibi late Fel. de eius effectibus de fid. instrum. & Pan. numer. 4. Capell. Tholos. quæst. 4. quarta productio, Auth. qui semel C. de probat. & ibi Bart. numerus effectus, c. significauerunt c. cum causam hoc tit. l. 1. §. fin. in fin. ff. eod. lapsus termini ad probandum, c. licet causam de prob. Rot. decis. 9. hoc tit. in non peruenit ratio & cognitio testificatorum, Bald. in auth. at qui semel n. 2. vbi distinguit & ponit plures fall. C. de prob. quibus quatuor alias addit Rom. in rub. de arbit. nu. 36. Greg. xv. decis. 497. & ibi annot. & decis. 583. nu. 1. etiam si non fuerit facta tolemnis publicatio, Bart. in d. auth. at qui semel n. 18. & seqq. Greg. xv. decis. 583. nu. 2. & seqq. Testes autem & examinati & publicati faciunt fidem in alio iudicio inter easdem personas, c. causam el. 1. de testib. l. iubemus C. de deliber. caus. Bart. in l. 2. sub n. 5. & 6. ff. iud. solus las. in l. 2. num. 22. C. de edend. ponens quinquelimitat. imo ex Stylo Rotæ Romanæ & supremorum Tribunalium etiam non publicati, Greg. xv. decis. 5. 5. num. 11. Guid. Pap. quæst. 586. circa fin. ac contra singularem successorem si fuerint prius recepti quam fieret in eo transactio iuris, l. si mater §. si. vers. item si rem ff. de excep. rei iud. & ibi Bart. & DD. Franc. Aret. cons. 36. sub num. 3. l. si super et tu ff. de pign. & hypoth. Greg. xv. decis. 535. num. 1. & seqq.

De testibus cogendis.

Titulus XXI.

S V M M A R I A.

¹ Testes nominati ab alterutra parte & requisiti si nolunt testari compelluntur in causa ciuili & spirituali.

² Quod

- 2 Quod si de facto impedimentum non potest cessare habetur testis pro producto in causa civili quando impedimentum est successuum.
- 3 Excipit à dicta regula clericos qui in causis laicorum non possunt cogi nisi cum alia probatione haberi non possunt.
- 4 Privilegiatos ne cogantur ferre testimonium, vel ut inuiti non dicant testimonium.
- 5 In criminalibus iure civili omnes coguntur ad testificandum, sed iure Canonico nemo cogitur testificari in criminalibus, nisi aliunde veritas haberi non possit.
- 6 Et quando constituerit iudici nominatos in testes timore aduersa partis à ferendo testimonio se subtrahere.
- 7 Fallit dicta regula iuris canonici in septem casibus hic annotatis.

DICTUM est superiori titulo officium testium esse quasi publicum, & edictum de testibus esse prohibitorium, & excusatorium certatum perlonatum, l. 1. in fin. princ. ff. de testib. Ideo addit de testibus cogendis, Regulariter ꝛ si nominati ab alterutra parte, & requisiti nolunt testificari, compelluntur in causa civili, c. dilectorum & ibi gl. 1. mag. & DD. hoc tit. Gail. obs. 100. hb. 1. causa iniuriarum civiliter intentata, c. peruenit el. 2. & ibi gloss. fin. hoc tit. Spirituali, c. caterum hoc tit. & matrimoniali, c. 1. hoc tit. seruato moderamine, l. si quando C. de testib. omnes tam laici, quam clerici, c. 1. c. caterum hoc tit. etiam si per alios fides fieri possit, Pan. post Hofst. in d. c. 1. n. 4. hoc tit. & ibi Ioan. Andr. n. 5. & Can. à iudice seculari, qui sunt de iurisdictione seculari, non autem illi qui sunt de iurisdictione ecclesie; quia non superior non subditam coercere non potest c. at si clerici de iud. c. vt animarum de Constit. in 6. clerici à iudice ecclesiastico, c. quanquam in fine 14. quast. 2. per suspensionem ab officio vel beneficio, c. 2. hoc tit.

ac etiam laici in causis spectantibus ad iurisdictionem ecclesiasticam, c. peruenit el. 2. hoc tit. & ibi Pan. notat. sub secundo notab. d. c. caterum. multa indicta, capris pignoribus, l. curent ff. de testib. distinctione ecclesiastica, c. 1. in fine hoc tit. deficientibus iuris remedijs, per censuras ecclesiasticas, quæ ex constitutione Concilij Trid. sunt mere subdicharæ, c. quamuis excommunicationis sess. 25. dixi supra tit. vi. lit. non contest. & ita intelligenda sunt capitula huius tituli loquentia de compulsionem per censuras, quia eo ipso quod moniti nolunt in causa civili testificari, præsumitur contra ipsos, quod non bono animo hoc faciant: gloss. pen. in c. super eo c. 1. & ibi gloss. in verbo timore & ibi Imol. in gloss. 2. Pan. num. 5. & 6. Felin. numer. 9. hoc tit. quod si de facto impedimentum ꝛ non potest cessare, habetur 2 testes pro producto in civili, non criminali, ne in crimine procedatur ex præsumptione quia præsumitur quod pars faciat vel consentiat, quando impedimentum est successuum, & habet causam permanentem, pulchre Pan. in c. cum causam n. 18. de testib. Excipit ꝛ ab hac regula clericos, qui in causis laicorum non possunt cogi, nisi cum alia probatione haberi non possunt, c. quanquam 14. quast. 2. mediatores, qui non compelluntur nisi de consensu vtriusque partis, auth. de testibus §. quoniam c. dilectorum & ibi post gloss. Pan. Felin. & Can. hoc tit. privilegiatos ne cogantur ferre testimonium; vt parentes, & liberi inuicem, & aduersus se nec volentes ad testimonium admittuntur, l. parentes C. de testib. liberi aduersus patronos, non modo sponte sed nec vocati testificari coguntur, l. libertorum C. de testib. Inuiti ꝛ testimonium non dicunt senes, maiores 70. annis, valetudinarij, milites, illi qui cum magistratu publice absunt, vel quibus venire non licet, vt ignominiose malitia missi, publicani,

cani, is qui non detractandi testimonij causa aberit, is qui exercitui præbendum conduxit, nisi veritas aliter haberi non possit, volentes autem admittuntur, *l. inuita la. 2. & ibi gloss fin. & DD. & l. inuita la. 2. ff. de testib. Felin in c. 1. num. 8. hoc tit. & producens eos, debet probare, quod veritas aliter haberi non possit, *l. mol in c. super eo hoc tit. & ibi Felin. n. 9. & Can. Alex. cons. 64. n. 4. & 6. libr. 1. Item inuitus non dicit quis testimonium, aduersus socerum, generum, vitricum, priuignum, sobrinum, sobrinamue, sobri noue natum, eosue qui priori gradu nati sunt, nec patroni patronæue aduersus liberos, tam in ciuili quam criminali causa; sed nec pro eis possunt ferre testimonium, quia si valeret, pro vtroque parte, valeret, *l. lege Iulia & ibi gl. 1. & DD. & l. seq. ff. de testib. c. si testes §. item l. Iulia. & §§. seqq. 4. quæst. 3. inter se testificantur consanguinei, si voluerint & inuicem consenserint, c. 1. & ibi mag. 1. quæst. 5. In criminalibus ¶ iure ciuili omnes cogi possunt ad testificandum, *l. 1. ff. de testib. Pan in c. super eo num. 3. hoc tit. quia publice interest delicta puniri; l. si ita vulneratus vers. quod si quis absit de & ibi gloss. in verb. impunita ff. ad l. aquil. l. licitatio §. quod illicite ff. de publican. exceptis clericis, ac laicis cupientibus clericari, quia in causa sanguinis non possunt ferre testimonium, propter timorem irregularitatis, c. sententiam sanguinis ne clerici vel monach. & alijs personis legitima ratione excusatis: *d. l. 1. in fine d. l. Iulia. & d. l. inuiti 1. & 2. ff. de testib. iure canonico in criminalibus nemo inuitus cogitur testificari, etiam si de crimine agitur per viam exceptionis, & ita seruat Curia Romana indifferenter, vnde nec in rescripto tunc ponit clausulam de testibus compellendis, *l. mol. post Host. & alios in c. dilectorum in fine hoc tit. Franc. Marc. quæst. 567. part. 1. nu. 2. & 4. quia ex testimonio in causa capitali******

contrahitur inimicitia capitalis, c. cum P. de accus. quam inimicitiam vnusquisque sapiens euitat, nec debet se exponere periculo pro causa aliena: *l. si quando C. de testib. l. sea si quis ex signatoribus ff. quemadm. testam. aper. verum ne crimina multa remaneant, cogitur quis testificari inuitus, si aliunde veritas haberi non possit; c. 1. c. fin. & c. dilectorum & ibi gloss. mag. & Pan. post recensitas Hostien. Cald. & aliorum opiniones circa finem vers. vnde pato de iure canonico sic dicendum & c. hoc tit. sed non presumitur malitia in nominato in testem, & requisito si testificari recusat, Pan. in c. 1. num. 5. & 6. nisi aliter probetur per producentem, Pan. in c. super eo num. 4. hoc tit. quod aduersa pars malitiose subtraxerit testes, c. peruenit el. 1. hoc tit. vel ipsi testes non amore sed timore aduersæ ¶ partis se subtrahant, d. c. 6 super eo hoc tit. quo casu fit compulsiō, licet veritas haberi aliter possit, d. c. super eo & ibi Pan. n. 2. Pan. in d. c. dilectorum in fine. Fallit dicta regula ¶ iuris canonici in crimine falsi. 7 si. c. cum contra hoc tit. Secundo in promotione ad prælaturas, ne indignus præficiatur, c. super his hoc tit. Tertio quando proceditur in modum inquisitionis, c. licet Heli de simon. Quarto quando delictum fuit commissum lite pendente, ne iudicium iurisdictionis elidatur, Pan. in d. c. super his vers. tertius. Quinto quando testimonium requiritur ad liberandum hominem ab iniusta morte, vel pœna quacunque, vel à falsa infamia, vel etiam ab aliquo damno, tenetur quis ad testificandum, etiam si testimonium eius non requiratur, tenetur facere quod in se est, vt veritatem denunciet alicui, qui ad hoc possit procedere iuxta psalmum, erige pauperem & egenum de manu peccatorum. numeri cap. 24. eripe eos qui ducuntur ad mortem c. sicut dignum §. illi etiam de homicid. & ibi gloss. in verb. potuit. Sexto ad detegendam coniurationem, c. fin. hoc*

hoc tit. Septimo quando testis pretio indu-
ctus retrahit se à testificando, potest iudex
contra eum procedere tanquam falsarium,
& cogere ad testificandum. l. i. in princ. ff.
de fals. & ibi Bartol. Felin. in d. c. dilectorum num.
4. hoc tit. Bart. in d. l. diuus Adrianus sub num. 7. ff.
de re iudic.

De fide instrumentorum.

Titulus XXII.

S V M M A R I A.

- 1 Instrumentum est scriptura facta ad alicuius probationem in posterum faciendam, & aliud est publicum aliud priuatum.
- 2 Publicum est quod confectum est per manum tabellionis creati ab habente potestatem cum solemnitatibus requisitis.
- 3 Solemnitates publici instrumenti sunt duodecim, quae hic ordinate explicantur.
- 4 Notarius creatus à Papa seu Imperatore ubique locorum instrumenta conficere potest, ab inferiore creatus in loco subiecto ipsi creati.
- 5 Notarius rogari potest de his quae ipse facit aut percipit aliquo sensu, vel facit pars quae rogat, aut faciunt ambae partes, & non de his quae facit tertius.
- 6 Notarius si de eadem re plures habet matrices, eundem standum sit.
- 7 Priuatum instrumentum, aliud est authenticum, aliud non authenticum, & recensentur authentica instrumenta.
- 8 Non authentica instrumenta recensentur.
- 9 Solemnitates requisitae in instrumento publico non sunt necessariae in priuata scriptura quae regula limitatur quatuor modis.
- 10 Instrumenta produci possunt ab utraque parte in iudicio post publicatas attestaciones vsque ad conclusionem in causa, & post eam produci non possunt in causa prophana, secus in causa beneficiaria.
- 11 Aduersario citato ad dicendum contra ea, vel praesente, ac data ei copia cum termino ad opponendum.
- 12 Rescripta & litterae summi Pontificis edenda sunt integraliter cum die & anno, reliqua instrumenta debent edi sine die & anno, quo conscripta sunt.
- 13 Fallit vltima pars regulae quinque casibus.
- 14 Instrumenta producentis non potest reuocari productionem ipsorum quando pars est citata ad dicendum contra.
- 15 Citato ad videndum produci iura sufficit opponere generalia contra productionem, & admissionem iurium.
- 16 Instrumentorum receptio potest ex causa committi iudici alterius territorij, & de stylo curia decernuntur compulsoriae generales, item speciales.
- 17 Generales decernuntur citata vel non citata parte aduersa, diriguntur simplicibus clericis.
- 18 Speciales decernuntur parte citata, causa cognita.
- 19 Et in eis iudex compulsorius debet esse qualificatus iuxta c. statutum de rescript. in 6.
- 20 Regularis Canonicus non potest esse iudex compulsorius sine consensu sui superioris.
- 21 Notarius, locus & iudex compulsorius possunt recusari.
- 22 In extractione instrumentorum & iurium in vim compulsorium requiritur citatio.
- 23 Quando extrahuntur instrumenta per alium notarium, qui de illis non fuit rogatus, secus si per illum eundem notarium qui scripsit originale extrahantur.
- 24 Producentis instrumentum parte citata ad dicendum contra id, vel si instrumentum perseuerauerit in iudicio aduersario sciente, videtur fateri contenta in instrumento contra se.

25 Nisi